

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Veritates Christianæ Qvæ Modvm Exhibent Benè Vivendi
Et Benè Moriendi**

Balde, Hendrik

Ipris, 1689

85. Cap. De Dilectione inimicorum.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56447](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56447)

CAPVT LXXXV.

De Dilectione inimicorum,

SIVE

Efficax ad eam adhortatio, scripta ad
Christianum amicum, utilis etiam
ijs, qui non gerunt inimicitias.

*Mice mi, paucis abhinc diebus
renuntiatum mihi, est enormem
tibi illatam esse injuriam, atque
ideo inimicitias te fovere, gra-
vemque spirare vindictam, &
omnem deinceps inimico tuo te velle denegare
amorem. Equidem, pro eo, quanti te facio,
magnâ tui commiseratione moveor, quod mi-
ser sis, sive corpus, sive animam spectes. Hinc
me impulit tui charitas, ut ponam tibi ob ocu-
los efficacia quadam argumenta, quibus, uti
confido, animus tuus exacerbatus mitigabi-
tur, & ad pacem incundam excitabitur,
atque inflammabitur.*

*Primò itaque docebo te, quàm sit rationi
consonum inimicos suos diligere. Secundò
quàm utile. Tertio quàm facile. Quarto
quàm necessarium. Quintò, ut dilectio tua
digna sit merito, demonstrabo inimicos diligendos
esse propter Deum. Ad extremum, ubi con-
clusero, armabo te contra quasunque injurias,
quibus*

quibus forsitan adhuc aliquando labentibus annis
afficiendus esses : verumtamen audi prius præ-
ceptum, quod & mihi & tibi, ceterisque mor-
talibus datum est.

Ego autem, inquit CHRISTUS (a) Dico
vobis, diligite inimicos vestros. Quasi di-
ceret, Præcepit vobis olim Deus, ut diligeretis
proximum : ego autem dico proximi nomine
intelligi inimicos quoque, nec solum dico & de-
claro; sed eadem auctoritate præcipio; ut dili-
gatis inimicos vestros; non quod velim ut dili-
gatis inimicitiam & malam voluntatem, quam
contra vos gerunt, sed ut propter inimici-
tiam, malamque voluntatem non desinat illi
homini, qui proximus vester est, bene velle.

Hoc est præceptum; quod nobis datum est
de diligendis inimicis nostris; intellige modo
quam rationi consonum, inimicos diligere.

§. I.

Rationi consonum est inimicos diligere.

HOc ipsum addiscere poteris ex his
quæ mox subjungam.

Primo multa sunt quæ inimicum tuum
amabilem reddunt. In eo est humana na-
tura, sunt & in eo non pauca, quæ na-
turalia, quæ supernaturalia bona, aliæque,
quæ indutriâ suâ acquisivit: cuncta hæc
faciunt illum amore dignum.

(a) Matth. 5.

Inficiari

Inficiari nequeo, in eo quoque esse pravam voluntatem, nec non inimicitias, quas contra te fovet; at majora profecto & plura in eo sunt bona, quàm hoc malum; illorumque Deus est auctor, hujus verò ipse homo; æquum igitur est, te propter id, quod minus est, non habere odio, quod majus est, tam multa scilicet bona, donave, quibus ornatus existit, plusque momenti apud te habere ea, que amoris, quàm quæ sunt odij causa.

Quemadmodum enim corporis infirmitas matris in filium amorem non imminuit, ita nec inimicitia minuire, aut extinguere debet amorem in proximum, qui CHRISTI membrum est non secus ac tu, quique antehac te dilexit, tibi que forsitan beneficia præstitit, & alia forte posthac præstiturus est. Si quidpiam odisse vis, odi ejus malitiam; eamque execrare, sed serva hominem incolumen, eumque amore prosequere.

Secundò dilectio inimicorum sic tibi præcipitur, ut ijs vicissim præcipiatur dilectio tua; commune etenim præceptum est & ad omnes omninò homines spectat. Diligite, inquit CHRISTUS, inimicos vestros; & rursus. Dimittite.

Deus, ut patet, non tibi soli præcepit,

ut tuis inimicis ignoscas, sed omnibus quoque alijs, quos injuriâ quondam affecisti, severissimè mandavit, ut tibi vicissim ignoscant. Jam verò quis non lubens uni alterive, ignoscat, ubi ceteri omnes, injurias sibi ipsis illatas ei condonare tenentur? Cum igitur inimicus tuus amorem, atque injuriarum condonationem tibi debeat, rationi planè consentaneum est, & illum à te diligere, injuriasque tibi illatas illi condonari.

Tertio. Fac inimicum tuum inurendo tibi contumeliam, enormem perpetrasse noxam, jam illius fortè seridè eum poenituit, adeoque est in amore apud Deum; tu verò, qui inimicitias, vindictæque sumendæ desiderium foves, totus Deo displices; non est igitur æquum te odisse hominem, quem Deus præ te diligit.

Quarto. Si quis te rogaret, an optas, ut Deus inimicos suos odio persequatur, eosque severè puniat? an verò mavis, illis à Deo ignosci, eosque diligere? haud dubiè responderes, postremum malim: etenim malè nobiscum ageretur, & vix misero mihi, qui innumeris prope peccatis Deum irritavi, si ea condonare, suosque inimicos diligere nollet.

Cum igitur longè præoptes, ut Deus
præ-

prævaricatoribus, infestissimis suis hostibus ignoscat, eosque diligat; æquissimum est, te quoque inimico tuo injurias, quibus te exagitavit, condonare, eumque amore prosequi.

Quintò. Deus, ejusque Sanctissima voluntas plus momenti apud nos habere debet, ut diligamus inimicum, eumque in gratiam recipiamus, quàm quævis alia causa inferior; sed frequenter inimicos in gratiam recipimus ob aliquod officium, quod nobis præstant, vel ob matrimonij vinculum, quod supervenit cum unâ ex consanguineis nostris, vel quia sibi ignosci petunt, vel ob alicujus amici deprecationem. Si igitur hæc inferiora tantùm apud nos valeant, rationi planè consentaneum est, oportere plus efficere Deum, ejusque voluntatem, propter quàm inimici diligendi sunt. Hoc velim altè in animum demittas.

Ephesion & Craterus Alexandro Regi ambo erant intimi; at non mediocris illos urebat æmulatio (alter enim præ altero cupiebat amari.) Hinc inimicitia, quas studiosè unumquemque celabant, donec negotiorum causa ambos pariter in Indias proficisci oportuit; tum enim eorum odium tam diù compressum & tacitum erupit in actum,

atque aded acriter exarserunt, ut fanda & nefanda alter alteri exprobraverit: à contumelijs ventum est ad acinaces, alterque alterum haud dubiè trucidasset, nisi à circumstantibus ambo fuissent inhibiti.

Rex quoque ingenti accitus clamore superveniens, aded acerbè illos pertrinxit, ut jusserit eos inire fædus jurejurando confirmatum, quòd posthac inter se essent amaturi, adjunxitque ambo ad judicatum se morti, si quando verbis aut gladijs se mutuo rursus impeterent, aut certè eorum alterum, qui rixarum aut pugna fuisset auctor.

Hæc regis verba horum nobilium animis tam altè infederunt, ut ex eo die vixerint inter se conjunctissimi.

Si itaque auctoritas Regis, qui non nisi homo erat, tantum valuerit ad pacandos binos illos nobiles aded inter se dissidentes, ut omnis spes concordia ipsi præclusa videretur; quantum momenti, necesse est, habeat auctoritas Dei, Regis Regum, nec non reverentia ei debita, ad mitigandos nostros animos, qui diu noctuque vindictam spirant? porro quid Reges memoro? natura quippe nos docet, non exiguam testificationem honoris adversus eos esse adhibendam: haud igitur illis mihi

opus est; firmiori utar argumento, quod experientia quotidiana comprobatur.

Senator quispiam, aut quis alius mediocris etiam notæ atque auctoritatis vir, unum aliquem vindictam spirantem his adoritur verbis. Quid audio de te? hæc ut ita sint? intelligo enim inimicitias te fovere adversus tuum vicinum, neque te salutatum velle eum resalutare, neque dignari alloquio, quin imò gravem in eum te meditari ultionem. Audi, quid tibi dicam. Cave ultra hunc diem differas, curavi huc accersiri vicinum tuum, opperiamur illum, continuò hic aderit, hodiè cum eo inibis pacem; jubebo promi vinum, inter vos propinabitis, atque in mutuos ruetis amplexus; neque, si sapias, tergiversare; non enim te fugit, quo loco apud me, & quanto mihi in amore semper fueris; nunquid quibuscunque potui rebus tibi præsto fui, operâ, consilio? quid? quod ne pecuniam quidem tibi unquam denegavi.

Quapropter si pacem inire recuses, scito fore, ut amicitia meâ excidas, ut beneficium tibi nuper præstitum adimam, ut munus quod modò vacat, & cujus collatio in mea est potestate, tibi non conferam, ut ad conjugium sat opulentum, quod, me

deprecatore, te obtenturum speras, nequaquam te promoveam; demique tibi polliceor, effecturum me, ut non pauci tuam officinam frequentare desinant.

His ille auditis, licet sub initium varia opponat, paulatim se flecti finit, & tandem multis adhuc verbis ultrò citròque habitis contrahit, ac demittit animum, cyathumque in manus accipit, & propinat inimico suo, in ejusque ruit amplexus, atque eum deinceps diligit ut amicum. Factum benè, laudo. At animum, quæso, adverte ad id, quod modò dicturus sum.

Deus, qui infinitâ pollet dignitate, atque auctoritate, quique nos antè omne ævum dilexit, nos monet, atque ait. *Diligite inimicos vestros, nec non ultrà, & acrius nos urget. Dimittite, quòd si non dimiseritis, meâ haud dubiè excidetis amicitia, vobis occludam cælum, & in sempiternas flammâs vos præcipites dabo. Nos tamen his nequaquam perterriti, inimicis ignoscere, eosque diligere nolumus. Quid tibi videtur? nunquid id rectæ rationi repugnat?*

Iis, qui infano formosæ cujusdam puellæ amore capti sunt, sæpe graves contumeliæ non ab eâ dumtaxat, sed & ab alijs rivalibus inuruntur, quas hi ejus amore non gravatè

vatè ferunt, atque ex animo condonant: & minùs in nobis efficiet amor Dei, cui innumeris nominibus obstricti sumus, quàm amor infirmi & imbecilli corporis, ut injuriarum ab inimicis illatarum memoriam omnem deponamus?

Inimus pacem (ut suprâ memini) propter mediocrem auctoritatem hominis nos ad eam adhortantis, minitantisque ni fiat, leve malum, & minimè diuturnum; rationi itaque prorsus consonum est, te deinceps cum inimico tuo vivere conjunctissimè, propter Dei non suadentis, sed propositâ æternæ damnationis pænâ, illud severè præcipientis, infinitam auctoritatem.

Quid? quod leves & vix ullius momenti rationes, ut suprâ etiam memini, non raro nos impellant ad infestissimorum nostrorum hostium dilectionem; æquissimum igitur est, Deum ipsissimam rationem, omniumque humanarum rationum originem, qui tibi apertè mandat, ut inimico tuo ignoscas, eumque diligas, plus apud te valere.

Sextò. Inimicus tuus est etiam inimicus Dei; cum enim tibi inferret injuriam, eum quoque, ejus violans præceptum, affecit injuriâ, & quidem longè atrocissimâ; nihilominùs Deus illum amat non

secus ac ceteros inimicos suos, à quibus multò plura & majora passus est, quàm tu ab inimico tuo perpeffus fuisti, aut unquam patieris.

Præterea inimicos Dei innumeros reperire est; tot ævis labentibus erecta fuere falsorum deorum delubra in veri numinis contemptum: quid? quod quovis loco & momento gravissimis offendatur sceleribus: tui autem inimici admodum rari sunt, non nisi unus tibi est, ut famam accipi, & non nisi semel aut bis tibi damnum intulit.

Accedit inimicos Dei esse viles, & abjectos, merumque nihil, si ad eum comparentur; tuus verò inimicus humanam naturam præditus est, non secus ac tu, adeoque de se æquè dignus, quin imò te forte melior, & genere nobilior est.

Sileo inimicos Dei innumera ab ejus munifica manu accepisse beneficia (quis autem neget longè difficiliorem reddi amorem inimicorum, quos multis, prius quàm nobis infesti essent, officijs persecuti fuimus?) tuus autem inimicus non nisi uno aut altero à te affectus fuit beneficio, aut fortè nullo.

Si igitur Deus te infinitè major & excellentior inimicos suos diligit, qui tam multi,

multi, tam viles & abjecti sunt, & à quibus, post plurima etiam beneficia ijs prestita ad iram toties fuit provocatus; rationi planè consentaneum est, à te quoque inimicum tuum diligere, qui non nisi unicus est, & æquè dignus ac tu, & qui unà tantum alterave vice te offendit, cuique nihil obsequij antea præstiti, aut certè, admodum parùm.

At, inquires, Deus amat inimicos suos postquam illos peccatorum poenituit, illorumque supplices petivèrè veniam; meus verò culpam nequaquam est deprecatus. Hæc excusatio, crede mihi, nullius est momenti, quin vim argumenti mei auget; nam si ipse culpam non deprecetur, Deus illam pro eo deprecatur; in dè severè tibi mandat, ut illam ei condones; rationi itaque consonum est, plus apud te ponderis habere mandatum Dei, ejusque deprecationem quam pro eo facit, quam si tuusmet inimicus veniam petiturus genibus tuis accideret.

Hæc si necdum te moveant, validioris argumenti. Deus nutrit inimicos suos, licèt nullam etiamnùm rogaverint veniam, sinit solem, lunam, stellas ijs collucere, sinit quoque ventos spirare, arvas, aliosque terræ fructus maturescere
in

in commodum, & delectationem plurimorum improborum, & rebellium, isque multa alia confert beneficia, qui perire, ac fulmine percuti toties sunt promeriti.

Quin, quod majus est & animum tuum flectere, & permovere omninò debet, Deus his suis inimicis, & tibi pariter poenitendi, nec non vitæ pravæ corrigendæ tempus largitur, suisque donis caelestibus illos, teque excitat, & prior ad osculum pacis invitat, *Cum adhuc peccatores essemus,* CHRISTUS pro nobis mortuus est, inquit S. Paulus.

Mortuus? animam suam pro nobis posuit? & tu inimico tuo negas alloquium, & domus tuæ frequentationem, omnemque ei amicitiam renuntias; quin, si in tua id foret potestate, fortunas ejus everteres, eumque ad internecionem deleres; & quanvis supplex genibus tuis advolveretur culpam deprecaturus, forsitan ne tum quidem illam ei condonares. Quis hunc agendi modum probet? quis asserere audeat cum ratione illum consentire?

Cuncta hæc demonstrant, rationi plane consonum esse, inimicum tuum à te diligere; audi porrò, quàm sit utile.

S. II.

Utile est inimicos diligere.

Quam hoc sit manifestum, perspicies ex ijs, quæ mox dicturus sum.

Primo. Dilectio inimicorum facilem reddit observationem præceptorum Dei. *Qui diligit proximum, legem implevit, inquit S. Paulus.*

Contra ex odio inimicorum magna oritur prævaricatio; ubi verò hi diliguntur, ibi nec homicidia, nec rixæ, nec furta, nec contumeliæ, nec detractiones committi solent, nec alia hujusmodi peccata, quæ nemo perpetrat adversus eos, quos amore prosequitur, nam, ut ait Apostolus, *Charitas patiens est, benigna est, non agit perperam.*

Secundo. Dilectio inimicorum præstat nos immunes à multis molestiis, magnisque animi perturbationibus, quas odium securi trahit. Si enim in vindictam erumpas, & grave inimico tuo damnum inferas, quis non videt te manifesto exponi periculo, ne & tu aut in fama, aut in corpore, aut in bonis fortunæ seriùs ocys graviter lædaris! experientiâ quippe non rarò compertum est, eos, qui vindictam sumpserunt, postmodum vel crude-

crudeliter trucidatos, vel aliud grave
damnum fuisse passos.

Quod si modò vindicta supersedeas,
desiderium autem ultionis sumendæ in
animo assiduè foveas, quis ignorat, conti-
nuiste premi curis, vitamque ducere acer-
bissimis exagitationibus, & mæroribus
refertam! omnique te (sive inimicus tuus
tibi fiat obvius, sive de eo cogites) desti-
tui solatio? Deumque jure merito tibi ex-
probrare posse cum S. Augustino. (a) *Ple-
nus es aceto, ubi vis mel ponam?*

Plus dicam: diù noctūque injuria tibi
illata tuo obversatur animo, hisque aut
similibus te torquet cogitationibus; quan-
do & quo modo vindictam tandem sus-
cipiam? nolo differre ultra crastinum, eò
me conferam, ibi inimicum opperiar, hoc
ei in os obijciam, illo malo inaudito, atque
invisitato eum afficiam; at non ità; tutus
nequaquam forem, evidentique me expo-
nerem periculo incidendi in manus iudi-
cum; aliter adornanda sunt omnia. Mite-
ram hanc esse vitam, quis non videt? Cui-
ctis his molestiis & angoribus te liberat
inimicorum dilectio.

Tertiò. Inimicorum odio deperditur
amicorum amor, cum enim mundus in-

(a) *Hom. 37. inter. 50.*

numeris vitijs scateat, si non nisi amicos diligere velimus, vix erit invenire, quos amemus: Ecquod enim diei momentum est, quo non aliquid reprehensione dignum committatur?

Hodie hinc illum offendit, cras ille istum; cum omnibus, si potes, hominibus versare; Serius ocyus aliquid, quod tibi displicebit, illos dicturos, aut facturos esse certo certius deprehendes; ita & tu; quantumvis magnâ virtute præditus sis, serius ocyus aliquid es dicturus, aut facturus, quod illos offendet.

Si itaque, ne acerbum quidem verbum æquo moderatoque animo tolerare velimus, necesse est, omnes omninò homines à nobis odio haberi, nosque contra eos inimicitias gerere; nam Serius ocyus, si contingat, ut eorum consuetudine utamur, aliquid dicturi, vel facturi sunt, quo ad iram provocemur: ita quoque necesse erit, ab omnibus omninò hominibus nos odio haberi, ab iisque adversus nos inimicitias geri; quia Serius ocyus aliquid dicemus vel faciemus, quod illis bilem moveat. Amor igitur inimicorum sartam tectam, ut ajunt, conservat dilectionem amicorum.

Quarto. Dilectio inimicorum longè facilius,

lius, atque efficacius sopit, aut exinguit, inimicitias, quàm odium & vindicta, quibus potius augentur; qui enim sanguinariam exigit ultionem, is inimicum suum irritat, eumque pejorem, acerbiolem, & ferociorem reddit, atque ejus in se rabiem vehementer concitat.

Contra verò benevolentia odium & inimicitias mitigat. Multi odio fuere habiti, qui postea summo fuerunt in amore. *Si ad tempus*, inquit S.^o Chrysoſtomus, (a) *sustines inimicum, postmodum tuâ benevolentia vicium amabis quasi amicum.*

Injuriam tibi illatam enormem esse, haud possum ire inficias; at si sapiſ, fer illam moderatè, ejusque auctorem perhumaniter saluta: quòd si te conveniat, cave alloquium, aliave amicitia signa ei deneges, & si perfectioni studes, novis eum officijs tibi demerere, quibus haud dubiè vicus pudore suffundetur, suamque amaris lacrymis culpam deplorabit, teque tenerrimo in posterum amore complectetur.

Cinna Cæsari Augusto mortem machinabatur: is verò, hoc intellecto nuntio, vitâ eum donavit, & per honorifico atque opulento consulatu auxit; quibus benevolentia signis ita captus est *Cinna*, ut deinceps (a) *Oper. imperf. in Matth. hom. 13.* fuerit

fuerit integerrimus, & fidelissimus Cæsaris amicus. (a)

Arcadion Philippum Regem calumniari non cessabat. Quis hîc non expectet crucis, aliave atrocissima supplicia? at tantum abfuit, ut in eum Rex gravius animadverterit, ut etiam sibi obvium urbanissime exceperit, pluraque ei dona submiserit. Arcadion tam singulari humanitate victus erubuit, & pristinam mentem ita mutavit, ut ex hac die nemo fuerit inventus, qui Regis laudes studiosius divulgaret. (b)

Beneficia inimicitias etiam maximè inveteratas non raro minuunt, atque funditus extinguunt.

Quinto. Dilectio inimicorum, injuriarumque condonatio maximam promeretur mercedem, peccatorumque veniam impetrat; quemadmodum CHRISTUS testatur. *Erit merces vestra multa, & eritis filij altissimi.... Dimittite, & dimittentur vobis.*

Contrà verò odium damna affert gravissima; qui enim odit inimicum, is incidit in odium Dei, ac proinde inimicitias adauget, atque inimicos accumulât.

Præterea non parùm delinquit, qui inimicum suum odit, adedque sibi ipsi magis

(a) *Suet. in vita.* (b) *Plut. de irâ cohib.*

magis nocet, quàm inimicus ei nocere poterat; peccatum enim gravius malum est quovis temporali damno, quod nobis inferri potest; porro gravissimum damnum, quo quis nos afficere valet, est nocere animæ.

Inimicus tuus famæ dumtaxat tuæ, corpori, bonisque temporalibus, nocuit; tu verò, ulciscendi desiderio, tuæ nocēs animæ, atque ità manum illi porrigis adiutricem ad affligendum te, tibi que ipsi gravius infers malum, quàm ille tibi; propriam enim peccando occidis animam, quam ille ne lædere quidem potest. Quid infelicius? quid magis deplorandum?

Is verò, qui inimicum suum diligit, illique ex corde ignoscit, vincit eum, ejusque prave voluntati obicem ponit, voluntas quippe ei erat graviter te affligere, tibi que nocere.

Quotiescunque igitur inimico tuo ignoscis, solatio eum privas, quod ex damno tibi illato hausisset: tu verò damnum nullum pateris; at maximam tibi adfers utilitatem; gratiæ enim sanctificantis incrementum, certumque æternæ vitæ pignus acquiris: quid, quòd illum rubore suffundis, ingens ei beneficium præstando, dum illum amas, illique omnes, quibus

(d) Plur. de nob. eod. te

te affecit, injurias ex animo condonas; quo favore de se erat indignus.

Ex modò dictis manifestum fit, utile imprimis esse inimicos diligere; nunc, quàm facile sit, intellige.

§. III.

Facile est inimicos diligere.

Inficiari nequeo, dilectionem inimicorum etiam atque etiam de se esse difficilem; atramen non pauca accurate perpensa facilem illam reddent.

Primo Contingit non rarò, ut propriâ nostrâ culpâ quidam contrâ nos inimicitias gerant: despiciunt nos, nobisque graviter nocent, eò quod illos prius despexerimus, illisque graviter nocuerimus, aut quia quidpiam vituperatione dignum à nobis profectum est. Nostra arrogantia, ingratus noster animus (nulla enim amicitia potest esse inter ingratos) aut insuaves, inurbani, rustici, & agrestes, aut insulsi nostri mores, fortè causa sunt, cur tam opulentum matrimonium, cujus incundi maximo tenebamur desiderio, præpeditum fuerit, cur tam honorifici officij adipiscendi spe exciderimus. Nemo censendus est pati injuriam, dum quid mali patitur, quod alteri prius intulit; nobis ipsis Potius irasci nos oporteret, *Se-*

Secundo. Fac innocentes nos esse, nullamque præbuisse inimicitiarum causam, haud equidem difficile nobis esse debet inimicos diligere: Deus enim nobis præbet auxilium, ut eos diligamus, quemadmodum præstò semper est, ut ceteris suis præceptis pareamus. Ampliores nobis ad hoc suppeditat vires, quam nos ipsi proprio Marte afferre possimus; & cum ipse, universorum licet conditor, tam patienter toleret inimicos suos, quamvis ex suâ patientiâ nullum omnino fructum percipiat; quâ fieri potest, ut nobis, qui ab eo conditi sumus, molestum accidat, inimicos nostros moderato animo ferre, præsertim ubi patientia nostra tam ingentem nobis parit utilitatem?

Accedit similes nos reddi CHRISTO servatori nostro, qui longè plura & graviora, quam nos, innocens perpeffus est. Miles exultat gaudio, seque fortunatum autumat, dum suo se duci assimilari conspicit.

Tertiò. Diligendi quidem sunt inimici, sed non propter se ipsos; at propter Deum. Sanè si non gravatè amaros medicorum exhaustiamus calices sanitatis recuperandę causâ, cur non lubenter salutis æternæ obtinendę ac Dei causâ inimicos nostros diligemus,

diligemus? præsertim eum illi contra nos inimicitias gerant, non nisi permittente Deo, qui ad maximam nostram utilitatem sinit, ut hic, aut quis alius graves nobis creet molestias, quæ instar nihili reputandæ sunt, si conferantur cum inferotum pœnis, quas sortè fueramus promeriti, quasque modò hac ratione evademus.

Si igitur inimicus considerandus est non ut merus homo; verùm ut à Deo missus ad nostram utilitatem; quæ quæso, difficultas esse potest in eo diligendo.

*Semei Davidem Regem suum odio persequatur, eique, licet illi subjectus, fanda & nefanda in os ingerebat, quin imò à lapidibus non abstinebat manus. An non hæc enormis erat injuria? hanc Abisai unus de Nobilium comitatu diutiùs ferre nequibat; idcirco impudenti homini os occlusisset, eique comminisset caput, nisi mansuetissimus Rex vetuisset hisce verbis: *Dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit, ut malediceret David.**

David non intuebatur Semei ut sibi subjectum, sed ut destinatum à Deo, sibi que persuadebat, rerum universarum dominum illo uti quasi instrumento ad exprobranda scelera olim à se perpetrata, exigendasque meritas de ijs pœnas: hanc ob causam

causam tam moderato lætoque animo excipiebat tot probroſas ſibi iniuſtas contumelias, neque ultionem ſumere, neque etiam permittere volebat, ut quiſpiam ſuorum nobilium impudentiam hominis ne tantillum quidem caſtigaret.

Falleris, amice mi, falleris inquam, & quidem graviffimè. Intueris inimicum tuum non niſi ut merum pravum hominem, non autem ut à Deo deſtinatum, idèdque diù noctùque ſpiras vindictam, continuumque eam ſumendi in animo tuo foves deſiderium; hinc etiam fit, ut inimici tui dilectio adèd tibi difficilis videatur.

Haud diſſimilis es canibus, qui lapidem, quo impetiti fuère, allatrant, & mordent. At quid peccavit lapis? Si canes rationis eſſent compotes, hominem, qui lapidem projecit, invaderent: ſic & te facere oportet, ad Deum tibi confugiendum eſt, qui permisit, ut hic, aut ille tam vehementer te exagitarer.

O ſi maturè perpenderes Deum inimico tuo uti quaſi inſtrumento, aut flagello, ut te modò ob innumera tua præterita peccata hîc potiùs puniat, quàm poſteà, teque ad feriam nunc vitæ emendationem, & tandem aliquando ad æternam perducatur gloriam,

gloriam, æquo latoque haud dubiè animo cum *Davide* cuncta tolerares, quæ tibi inimicus tuus intulit mala, neque molestum tibi foret eum posthac sincere diligere.

Quarto: Pone tibi ob oculos inimici tui fragilitatem, cogita, quod indomitus animi motus eum excæcaverit, & seduxerit; cogita te quoque fragilem, iisdemque obnoxium esse motibus, quòdque proximum tuum antehac interdum calumniatus fueris, adedque te promeritum eadem, quas illi impegisti, calumnias pati.

Apud Christianos non qui patitur, sed qui contumeliam facit, miser est, ait S. Hieronymus (a) Quòd si conscientia tua illata unquam cuiquam injuriæ te non accuset, cogita te illam posthac inferre posse: Qui se existimat stare, videat ne cadat inquit S. Paulus Apostolus.

Pone tibi etiam ob oculos ingentia bona, quorum tibi inimicus tuus est causa: te enim reddit multò quàm eras antea, prudentiorem; experientia quippe quotidiana nos docet, plurimos detrimento, atque ignominia, quibus afficiuntur, fieri longe sapientiores; facit præterea, ut multò magis in ore hominum verferis, & illustrior

M

lustrior

(a) *Ep. ad Eustoch.*

lustrior evadas : ubi enim innocentia tua, & virtus in tolerandis moderato animo injurijs tibi illatis palàm fiet, summis unusquisque te laudibus in Cælum effe-
ret.

Non pauciper injurias rectè toleratas magni evasère, atque ad summos honores & dignitates fuère evecti, qui si caruissent inimicis, in diuturna obscuritate latuissent, aut semper mansissent inglorij. Nunquàm *Moysem* Deus magis laudavit, quàm dum *Aaron* perperàm de eo fuerat locutus. *Nondum felix es, si nondum te turba deriserit*, inquit *Seneca*. (a)

Accedit inimicum tuum abs te avertere malum longè gravius, eo, quo te affecit; suis enim exagitationibus, quibus te malè habet, plerumque efficit, quo minùs interni animæ tuæ hostes te laceffant; vexatio enim dat intellectum, nec quisquam graves inter afflictiones ad luxuriandum, aliudve scelus perpetrandum proclivis esse solet.

Idcirco *S. Basilus* jure merito asserit majora nos accipere beneficia ab inimicis, quàm ab amicis. Inimici quippe præbent nobis occasionem Cælo potiundi. *Beati estis*, inquit *Christus*, *cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos mentientes.*

(a) *Lib. de moribus.*

Dant

Dant etiam nobis facultatem exhibendæ virtutis, ac perficiendæ paulatim animæ nostræ, adedque adaugendæ in Cælis gloriæ. *Ferrum animæ nostræ*; inquit S. Gregorius, (a) *Nequaquam ad acumen subtilitatis perducitur, si hoc non eraserit aliena lima pravitatis.* Hæc argumenta sat, mihi crede, efficacitatis habent, ut inimici tui dilectionem prorsus tibi persuadeant.

Quod si his necdum movearis, moveat te, saltem inimici tui aut felicitas, aut subsequutura infelicitas: is enim, vel æternum servandorum, vel damnandorum adscriptus est numero; si beatus aliquando futurus est, quî potes illum odisse, qui te fortè in Cælo major erit atque sanctior, & quocum in summa pace, ac concordia, in suavissimo amore, perfectaque amicitia tibi, uti speras, semper erit vivendum?

Si translatus in cælum tristis esse posses, mœrore conficereris, quòd vel ad breve tempus illum in terris odio habueris.

Omni itaque aversionem animi, rancorem, & inimicitiam te deponere oportet, nisi cælo per omnem æternitatem exulare malis.

Quòd si inimicus tuus detrudendus sit ad inferos, quî rursùm fieri potest, ut

M 2

eum

(a) *Hom. 14. in Evang.*

eum odio persequaris? sat pœnarum in ardoribus sempiternis ipsi sufferendum erit; non est cur alias hîc ei addas: amaris potiùs lachrymis & gemitibus impendentibus ei calamitates, & instantia tormenta diu noctuque deplora.

Hæc profectò omnia studiosè perpensa facilem tibi reddere debent inimici tui dilectionem; quòd si nec his victus commiseratione ejus movearis, dilige eum, eique ex animo cunctas injurias tibi illatas condona amore CHRISTI servatoris nostri: nunquid tantillum à te impetrare valebit ejus benignitas, & misericordia, quâ tibi indies incredibiliter plures & majores condonat injurias, quas illi peccatis tuis intulisti? nunquid à te hoc expectat? quæ salutis spes tibi reliqua esse potest, si hoc ei deneges?

Finge igitur CHRISTUM hîc coram se sistere, tibi que ob oculos ponere universa, quæ tibi præstitit beneficia, cunctasque, quas tibi indies remittit noxas, atque orare obtestari que te his verbis.

Dilige inimicum tuum, eique ignosce meâ causâ, atque ut mihi manifestum fuerit tui in me amoris exhibeas argumentum; & deprehendes dilectionem inimici tui haudquaquam fore difficilem.

Quintò

Quintò In memoriam revoca, quanti
CHRISTUS faciat, feceritque hominem,
quem tu odisti. *Quem vis contemnere*, inquit
S. Augustinus (a) *Pretium ejus attende, &*
cum morte CHRISTI totum mundum appende.

Accipe stateram in manus atque in una
ejus parte omnes orbis divitias, honores,
voluptates, in alterâ verò cruentam
CHRISTI mortem, pretium redemptio-
nis inimici tui, appende, eam universo
orbi infinitè præponderare haud dubiè
comperies, prudenterque temet ipsum
argues, tibi que dices: fierine possit, ut
odisse pergas, quem CHRISTUS, æterna
veritas, & infinita sapientia tanto prose-
cutus est amore, tantoque redemit pretio?

Vix odisse vales catellum oblatrantem,
& te quandoque mordentem, quem do-
mino aut magistro tuo, aut cuiquam alteri
de te benè merito novisti magno esse in
pretio, & æstimatione; quî igitur fieri
potest, ut odio persequaris inimicum
tuum, quem CHRISTUS dominus, & ma-
gister tuus, omniumque optimè de te me-
ritus adèd dilexit, ut ejus causâ de cælo
in terram descendere, eique, assumptâ
ejus naturâ, assimilari, trigintâ tribus
annis inter plurimos labores, & dolo-

M 3

res

(a) de verbis Domini.

res vivere, ac tandem probrosam in cruce mortem subire non fuerit dedignatus?

Si famulus integerrimi tui amici quampiam tibi inussisset contumeliam, quâ ad vindictam accendereris, contineres te, indomitumque iræ impetum comprimeres amici tui causâ, & metu, ne, si vindictam sumeres, ejus favore, & benevolentiam posthac excideres.

Quisquamne tibi amicior est CHRISTO, qui inumeris te recreavit beneficijs? Inimicus vero tuus est ejus servus, eumque is à te amari cupit; dilige igitur illum, atque ei ignosce propter CHRISTUM tibi amicissimum, metu, ne, si ultionem exegeris, suavissimo ejus conspectu, atque amicitiam æternum priveris.

Esau, quem Jacob ingenioso matris astu primogeniti jure orbaverat, assiduo fratrem suum persequeretur odio, quod studiosè comprimebat Patris sui Jsaaci causâ; agebat enim. Venient dies luctus Patris mei, & occidam Jacob Fratrem meum.

Si igitur amor & Reverentia erga homines tantas vires habeat, ut animum nostrum Spiritu vindictæ accensum sedare possit, nonne amor & Reverentia erga JESUM CHRISTUM Deum pariter & hominem

hominem, qui dilectionem inimicorum clarissimis præcepit verbis, plus momenti & ponderis apud nos habere debet? quis hoc in dubium revocare audeat?

Diogenes catholicus Imperator (a) in prælio ab *Asam* sultano captus, atque interrogatus, *ecquid mihi fecisses, si à te in vincula fuisset coniectus?* ego, inquebat, *multis vulneribus & plagis tuum corpus dilacerassem.* Ego verò, reposuit sultanus, *crudelitatem & ferociam tuam nequaquam imitabor; intelligo enim à CHRISTO magistro vestro latam esse legem pacis, & dilectionis inimicorum: quo dicto post tenerrimos, & humanissimos amplexus, eum cum reliquis captivis liberum, & indemnem abire permisit.*

Itane verò? hoc præstitit Turca, homo à verâ fide alienus, præ Reverentia ergà CHRISTI legem? qui igitur fieri poterit, ut tu Christianus, qui que palàm profiteris te velle inhærere CHRISTI vestigijs, ejusque æmulari virtutes, minùs præstes? vix adducor ut credam,

Dilige itaque inimicum tuum, eique injurias omnes tibi illatas ex animo condona amore JESU CHRISTI, ac Reverentiâ, quâ ferri te oportet in hoc ejus æquissimum præceptum.

M 4

S. Gregorius

(a) Baron. anno 1071,

S. Gregorius Nazianzenus (a) multis affectus iniurijs, à non paucis malevolis, ad vindictam sumendam vehementissime incitabatur, quibus pacato animo reposuit. *Non est hoc filioli mei, quod CHRISTUS à nobis posulat, longè alia me docet sacro-sanctum Evangelium. Quam obrem vindicta, quam sumere cupio de ijs, qui me persequuntur, non est alia, quam assidua imminentis eorum capitibus supplicij deprecatio, piique votum, ut celo tandem aliquando potiantur.*

Sic & te respondere oportet iracundis tuis cogitationibus ad ultionem faciendam te identidem provocantibus. JESUS CHRISTUS, cui innumeris nominibus obstrictus sum, alium me docet agendi modum, eumque mihi severissime mandat; sic inquam, responde, & haud dubiè deprehendes dilectionem inimici tui, injuriarumque condonationem nequaquam tibi fore difficilem.

Quòd si ne quidem hætenus à me in medium allata satis efficacia sint, ad te permovendum, moveat te tui commiseratio: dilige inimicum tuum, ejque ignosce, ne sempiternis post hanc vitam adjudiceris flammis.

Hinc perspicuum fiet, dilectionem inimici

(a) Greg. Presbi. in ejus vita.

mici tui omninò tibi esse necessariam,
ad aternam consequendam salutem.

S. IV.

Necesse est diligere inimicos.

Pone tibi ob oculos ingentem merito-
rum cumulum, quem adepturus es,
si inimicum tuum ames, illique injuriam
tibi illatam ex animo condones.

CHRISTUS beatam Blondam sibi filiam
adoptavit, eamque unice, quemadmodum
olim S. Joannem, commendavit MARTÆ
sanctissimæ Matri suæ, eò quòd interfectori
filij sui generosè ignovisset; quam ob exi-
miam hanc virtutem ad summam quoque
sanctitatem evexit, multisque miraculis,
quà in vitâ, quà post mortem illustrem
reddidit.

Beatus Joannes Gualbertus (a) cum die
veneris sancto, angusto in calle obvium
suum hostem à cognato sanguine etiam-
nùm calentem, & ut sibi ignosceret ro-
gantem, tenero amplexatus esset affectu,
volens in æde sacrâ osculari effigiem
CHRISTI cruci suffixi (quemadmodum
tum fieri consuevit) non sine stupore
vidit servatorem caput attollere, ut osculû
prior porrigeret, quod prodigiû cum tam

M s

heroico

(a) *In vita.*

heroico actu conjunctum omnis ejus sub-
securæ felicitatis & sanctitatis initium fuit.

Pone tibi, inquam, ob oculos hinc
ejusmodi præstandos favores, si inimicum
tuum diligas, eique Dei causâ ex toto cor-
de ignoscas; illinc horribiles post obitum
à te exigendas pœnas, si ipsū amare, eique
injuriam tibi illatam condonare detrectes.

Si severo sis animo in eum, qui te offen-
dit, severiorē adversus te præbebit se Deus,
quando sistendus eris, forsitan etiam antè
vesperam ejus tribunali, ut omnium tuo-
rum verborum, cogitationum, atque ope-
rum integram reddas rationem; præsertim
cū longè plura debeas Deo, quam tuis
tibi inimicus.

Dic mihi, amabo te, num tu parū
debes Dēo? *Hæc lutea massa*, inquit S. Gre-
gorius Nazianzenus, *plurimum aris alieni*
circumfert, ac proin magnā condonatione
tibi erit opus, & magnā misericordiā: da
igitur strenam operam, ut Deum tibi,
quocunque possis modo, reddas propi-
tium, utque ille supremā urgente necessi-
tate præsto tibi sit, & auxilio.

Non te fugit, eum abs te petere, quin
& tibi mandare, ut inimico tuo ignoscas.
Ama igitur illum, eique lubenter ignosce:
exhibe modò exiguam illi misericordiam,
ut

ut post obitum à Deo amplissimam consec-
quaris.

An ignoras horribilem sententiam ,
quam CHRISTUS ore suo protulit? eadem
quippe mensurâ , inquit , quâ mensi fueritis ,
remetietur vobis. Nunquid tu ipse hac su-
per re stabile cum Deo fœdus sanxisti?
nunquid & indies illud toties renovas ,
quoties hæc sacro-sancta verba pronun-
tias? *Dimitte nobis debita nostra, sicut &
nos dimittimus debitoribus nostris.*

Perpende sedulo quid hîc dicas & ad
quid te ipsum obstringas: tantundem enim
est, ac si diceres. Domine dimitte mihi;
quemadmodum ego dimitto. Si dimitto
universum debitum, dimitte & mihi uni-
versum; si non nisi ex parte dimitto, ne-
que mihi vicissim nisi ex parte dimitte;
si nihil omninò dimittò, nec & mihi quid-
quam dimitte.

Viden, eâ te contentum esse lege, ut
Deus te non amet, si tu ipse inimicum
amare recuses? utque vindictam de te
sumat, si tu de inimico hanc sumere ve-
lis? denique ut tua tibi peccata non con-
donet, si tu ipse injuriam tibi illatam con-
donare detrectes? neque cogita hæc in-
genij mei esse commenta; CHRISTUS
enim apertè dixit. *Si vos non dimiseritis,*

nec Pater vester, qui in calis est, dimittet vobis peccata vestra.

Audi, quæso, rem mirabilem, quæ olim contigit, eamque altè in animum demitte. S. Gregorium Magnum (a) cupientem facere ad aram in sacello S. Petri, rogabat ædituus, ut missæ suæ sacrificium in levamen animæ cujusdam nobilis illic sepulti, qui amplam eidem sacello legarat eleëmofynam, offerre dignaretur.

S. Pontifex tam piæ petitioni annuens rem divinam inchoavit; at ubi perventum erat ad hæc verba. *Requiem æternam dona eis Domine*, hanc de cælo delapsam audivit vocem; *non faciam*. Vir sanctus demonum fraudes subesse suspicans cursum intonuit, *Requiem æternam dona eis Domine*; at eadem denuò vox ipsi audita est, *non faciam*; quasi diceret, æternam requiem nequaquam ipsi impertiar.

S. Gregorius stupore perculsus, Sacrificium nihilominus profecutus, ubi jam pervenerat ad *Memento mortuorum*, Deum enixè precatus est, ut sibi dignaretur aperire statum animæ, pro qua Sacrificium suum offerebat: & ecce, ô rem stupendam! mox ei dictum fuit. *Scito Gregori, animam hujus nobilis ad inferos esse detrusam, eo quod illa-*

(a) Antoine willot hist. de Joseph. tom 2. serm. 31.

tam sibi injuriam antè obitum condonare noluerit.

Corpus cujusdam alterius, (a) qui & vivus, & moriens pacem cum inimico suo inire recusaverat, in eadem sacram terræ mandandum deferrebat. At ubi officium defunctorum antè aram, in qua exposita erat imago CHRISTI cruci affixi, de more decantaretur, jamque perventum esset ad sacras lectiones, unus è ceteris sacerdos intonuit. *Parce mihi Domine*, & ecce, ô rem planè stupendam! vix decantatis hisce verbis, conspecta fuit imago manus à cruce dimovere, iisque ambas occludere aures, atque hæc proferre verba. *Non pepercit, non parcam*; ac si diceret, noluit inimico suo ignoscere, nec & ego ei ignoscam.

Hæc vox ubi ab omnibus latè circumstantibus non sine magno stupore clarè esset percepta, conjunctis sententijs decretum est, ut ne corpus in terra sacra tumularetur; cum tam perspicuo signo manifestasset Deus, animam ejus sempiternis jam addictam esse flammis.

An necdum vides de tuâ conclamatum esse salute, si ex hac vita, nullâ prius inittä cum inimico pace, migrare statueris?

An

(a) *Hen. Mag. nat. Alle. dict. 9. exemplo 95.*

an forsah etiamnum magis perspicue cupis intelligere, jam inde contra te damnationis aeternae pronunciatam esse sententiam. si inimicum graviter odisse pergas, illique ignoscere detrectes? res tota his *S. Scriptura* verbis luce meridianam fiet clarior.

Quemadmodum servus ille, qui centum denariorum debitum conservo suo noluit dimittere, à domino suo traditus fuit tortoribus, *Sic & Pater meus caelestis*, inquit CHRISTUS, *faciet vobis, si non resistitis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.*

Ad tam magnum tonitruum, exclamat *S. Augustinus* (a) *Qui non expergiscitur, ut inimicum suum amet, illique ignoscat, non dormit; sed mortuus est.*

Planè itaque necesse est, te inimicum tuum diligere. Disce nunc, quo eum modo diligi à te oporteat, ne amor tuus meriti sit expers.

S. V.

Inimici diligendi propter Deum, ut amor calum mereri queat.

VT quis hoc rectè percipiat, scire eum oportet, quatuor esse dilectionis genera, quorum nullum nobis præcipitur.

Prima

(a) *Eucher. cap. 7*

Prima dilectio est inordinata, vel perversa. Inordinata est, si quando lucro, aut commodo, aut inani sensuum delectatione ad amandum impellimur; tunc enim dilectio plerumque modum non tenet; omnia in unum conferuntur obsequia, in ceteros nulla, vel perquam rara, utque unum propugnemus, alijs omnibus acriter nos opponimus, atque aded dilectio hæc sæpè perquam noxia est; discordias quippe, obloquia, & amaras, querelas parit.

Est quoque causa, cur multa indulgemus ijs, quos tali amore prosequimur, quæ indulgere; minime expedit, & cur verbis non perstringamus eorum vitia, quæ castigatione digna sunt, cur etiam nequaquam audeamus aperte ijs indicare verum, præ metu, ne illorum in nos amor paulatim languescat, atque aded ne multis orbemur emolumentis & oblectationibus.

Ad extremum hæc dilectio sæpe causa est, cur illos non adhortemur ad id, quod optimum, atque utilissimum ipsis est, metu; ne vel ad tempus, vel in perpetuum illorum conspectu privemur.

Dilectio perversa est, quando causa, quæ ad amorem provocatur, perversa,
vel

vel inhonesta est; ut si alter alterum diligit, quia hic sibi auxilio est in diripiendis alienis bonis, aut in sectandis foedis carnis voluptatibus.

Hæc dilectio, præterquam quod repudianda atque execranda sit, est quoque falsa; nam qui inter se amant, ut mala perpetrent, potius se odio habere dicunt; quamvis enim, qui sic alterum diligit, ex una parte bonum aliquod temporale ei velit, ex aliâ tamen parte malum cupit inferre ejus animæ noxium, quod verè malum est, & quidem longè gravissimum: etenim ut rectè ait Regius Prophetæ. *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam.* Quicumque igitur in altero diligit peccatum, animam ejus odisse potius dicendus est.

Instabilis etiam est hæc dilectio, quia cessante illo vitio, quod multis de causis non rarò cessat, mox omninò perit; quin inò quandoque vertitur in acerbum odium, quo se mutuò persequuntur ij, qui antea vixerant conjunctissimè. Nunquid hoc sæpe videre est in impuro duorum amore, quo in se mutuò feruntur, dum vel in uno, vel in altero desinit (quod facillimè fieri potest) ulterius peccandi voluntas?

Altera

Altera dilectio pendet à communi diligendi ratione, quæ plerumque res est temporalis; ut qui diligunt, quia prius diliguntur, aut qui inter se amant, quia ejusdem sunt patriæ, aut nationis, aut indolis consortes, & quia in studijs fuere sodales, aut propter frequentem consuetudinem, aut beneficium acceptum vel speratum, aut hujusmodi de causis.

Hæc quidem dilectio neque de se mala, neque vitiosa est, nequaquam tamen à Deo nobis præcipitur, neque eâ quidpiam meremur; nam, ut CHRISTUS ait, Si diligitis eos, qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? quid, quæso, quando sic diligis, Dei causâ præstas? nihil omninò; sed naturæ ductum sequeris, adedque mercedem recepisti.

Hæc dilectio etiam facile dissolvitur; non nisi unico interdum aspero verbo opus est; quod si accedat æmulatio, aut indignatio, aut nimium proprii emolumentum studium, facillimè omnis amor abruptitur.

Tertia dilectio est naturalis, quæ ex carnis, sanguinisque conjunctione ducit originem; ita inter se amant parentes, & liberi, fratres & sorores, neptes & nepotes, ceterique affines.

Hæc

Hæc dilectio bona quidem est & laudabilis; attamen imperfecta: nam hæc sola diligendi ratio non efficit, ut dilectio sit actus virtutis, neque ullum parit gratiæ aut gloriæ incrementum.

Angusta quoque est; quia ad non multos extenditur; cum pauci cognationis naturalis, aut affinitatis vinculo inter se sint conjuncti; quando enim ad quartum vel quintum gradum cognatio pervenit, plerumque ferè cessat hoc vinculum, adeoque & causa dilectionis.

Quin imò debilis & infirma est huiusmodi dilectio; multa quippe solent eam mutare, & in odium convertere. Nunquid sepe contingit, ut consanguinei bonorum dividendorum causâ mutuo se odio persequantur? nunquid interdum liberi parentibus mortem optant, ut lauta & copiosa ad se devoluatur hæreditas? nunquid ii, qui divitijs affluunt, suos consanguineos inopiâ laborantes frequenter omni ope destituunt? plus profectò apud illos amor pecuniæ, quàm hoc nature vinculum valet.

Hæc præterea dilectio non paucis periculis obnoxia est; ob carnem enim & sanguinem multi multa frequenter agunt, quæ & rectæ rationi & divinis legibus adversantur, quemadmodum quotidiana experientia abundè nos docet.

Quarta dilectio moralis est, & honesta, quæ ex virtute, quâ quis est præditus, nascitur. Hujusmodi dilectio bona est, & præcedentibus perfectior, non ita tamen apertè nobis à Deo præcipitur, nec multum per eam meremur; quidquid enim ad Deum tanquam ultimum omnium finem non dirigitur, ad æternam salutem conferre nihil potest.

Hæc dilectio etiam fallax est, & mutabilis: fallax quidem; quia sæpe decipimur, existimantes, quempiam esse justum, bonum, castum; mutabilis verò; quia cessat, quando, qui se sic diligunt, desinunt esse tales, quales erant, aut quales esse censebantur; sublatâ enim diligendi causâ, tollitur & dilectio.

Vnica & præcipua causa, cur à nobis diligendus sit proximus, est Deus ipse, qui omnes omnino homines ad suam imaginem condidit, ut cælestem nobiscum adipiscantur gloriam, & hos quidem (qualescunque illi sint, boni, mali, amici, inimici) diligere à nobis vult. *Diliges*, inquit, *proximum tuum sicut teipsum*, ac si diceret: optabis ei bonum, & quidem æternum, ac quidquid eum ad æterna bona obtinenda juvare potest; hæc quippe nobis ipsi optamus, quin & optare nos oportet, fi

si vero sinceroque nos ipsos amore prosequamur.

Hæc est dilectio, quæ cunctis præcipitur, quæque multum discrepat à quatuor reliquis, quas longo intervallo excellentiâ antecedit; hæc enim proximum in Deo, & propter Deum diligimus, atque adeò per hanc non exiguus meritorum cumulus ad nos accedit; nam quolibet opere Dei causâ præstito cælum meremur.

Hæc dilectio vera est; etenim verum bonum desideramus ijs, quos ita amamus, fortis etiam est, quia ratio amandi efficacissima est, & sufficiens ad superandas detractiones, ludubria, falsas accusationes, ceteraque, quæ dilectionem impedire solent; propter Deum quippe omnia, quæ molesta nobis accidunt, generosè contemnenda sunt; nam sive homo inimicus nobis sit, sive quodcunque aliud impedimentum ei insit, quò minus diligere mereatur; plus tamen ponderis & momenti habere debet apud nos Deus ipse, propter quem diligendus est.

Hæc dilectio præterea stabilis est: quantumcunque enim mutantur homines, quos diligimus; causa tamen diligendi semper immota permanet, ipse videlicet Deus, propter quem illos diligimus.

Finge

Finge amari à te aliquem ob corporis venustatem, ob munificentiam, castitatem, temperantiam, prudentiam, amabilitatem, eumque pariter amari propter Deum. Quid tum postea? nunc aio ego, atque assero, non destitutum te ab ejus amore, licet cras vel perendie totus, in alium mutaretur virum, in deformem, avarum, impurum, intemperantem acrem atque acerbum, quia potissima ratio inconcussa manet, scilicet Deus, propter quem etiam amore illum complecteris.

S. Ioannes Evangelista (a) nactus erat Discipulum, quem ob generosos animos, morumque probitatem, at unà quoque propter Deum & in Deo diligebat; is nihilominus post aliquod temporis interval- lum, tentationibus, perversorumque So- dalium exemplis, atque illecebris seductus fugam arripuit, factusque est ex probò improbus, quin & princeps latronum.

S. Ioannes his intellectis, quamvis misc- rum adolescentis lapsum vehementer lu- geret, haud tamen idcirco aded immuta- tum diligere desijt; sed per nemora & spe- luncas & vias devias illum quæsiturus iter direxit, quem jam inventum, at præ pu- dore profugum aded strenuè, attamen non sine amittendæ vitæ periculo insecutus

(a) *Scripsit in vita.*

est,

est, ut quâ blandis verbis, quâ efficacibus argumentis filium prodigum eò adduxerit, ut profusis lacrymis præteritam execrans vitam, cum suo Sanctissimo magistro in antiquum domicilium reverteretur.

Si S. Ioannes hunc adolescentem ob virtutem, morumque probitatem dumtaxat amasset, nequaquam illum per nemora fuisset insecutus. Nam probi ejus mores mutati jam erant in improbos; at Dei causâ illum quoque dilexerat, quem propterea ex bono malum redditum amare non desijt; præcipua quippe ratio, propter quam illum diligebat, immota persisterat, videlicet Deus, qui nobis severè imperat, ut proximum, qualiscunque is fuerit, probus, improbus, amicus, inimicus, diligamus.

Non pauci, qui prius fidelissimi erant amici, acerbissimi extitere postea inimici, eò quòd non Dei causâ, sed alias ob rationes inter se amavissent. Ille solus inquit S. Augustinus (a) *Nullum perdit amicum, cui omnes in eo chari sunt, qui non amittitur.*

Accedit hanc dilectionem esse quoque peramplam, siquidem ea non solum ad omnes omninò homines cujuscunque nationis, ætatis, sexus & conditionis, qui sempiternę glorię in cælo nobiscum aliquan-

(a) Lib. 4. conf. c. 9.

dò possunt esse participes, sed etiam ad Angelos, ceterosque beatos se extendit; omnes enim hi propter Deum diligendi sunt.

Quid? quod hæc dilectio intuper germana ac vera sit, & nulli errori obnoxia; quia, quamvis falli possimus in hominum qualitate dignoscenda, utrum sint boni, pauperes, & casti, quales nobis esse videntur; in ratione tamen, quâ ad amandum inducimur, falli haudquaquam possumus: semper enim propter Deum diligendus est homo, sive bonus ille sit, sive malus, sive pauper, sive dives, sive castus, sive impudicus.

Ad extremum hæc dilectio est perfecta; per illam quippe Deo maxime assimilamur, qui omnia, & ea quidem propter seipsum diligit. Idcirco ad eam nos CHRISTUS hisce adhortatur verbis, estote perfecti, scilicet in amore, de quo facit hic mentionem, Sicut Pater vester celestis perfectus est.

Ex his omnibus facile est assequi, cuiusmodi noster in homines sit amor; an eos diligamus, quemadmodum ipsi à nobis diligendi sunt? an habeamus amorem, quem Deus precipit? an frequenter in corde nostro non delituerit amor inordinatus, aut naturalis humi serpens
sine

sine ullis omninò meritis? an aliquandò nos occupaverit pravus amor, qui & graviores parere noxas, & animæ nostræ sempiternum adferre solet interitum?

§. VI.

CONCLUSIO.

HAbes hîc ob oculos posita, quæ spondendam, videlicet rationi consonum, utile, facile, atque necessarium esse, te inimicum tuum diligere, eique ex animo injuriam tibi illatam condonare; habes etiam, quo à te modo diligendus sit, ut amor tuus mercedem apud Deum mereatur.

Nunc igitur ego te, amice mi, ad te ipsum revoco. Omniànè intellexisti? perpendisti? appendisti in staterâ recte rationis? estne mens tua illustrata? voluntas mota? sedatus & pacatus animus? diligisne modò inimicum tuum? eique ex animo ignoscis? quid respondes? nequaquam, inquis, ignosco: aures igitur arrige.

Quandoquidem animus tuus necdum ad pacem inclinet, & inimicum tuum etiamnum odio persequaris; denuncio tibi apertè, quòd ceteros omnes homines sine ullis meritis diligas. Diligis eos vel prop-

ter

ter illorum probitatem, vel quia tuæ sunt indolis, tibi que moribus similes, vel quia magnum tibi commodum adferunt, vel quia interdum tibi blandiuntur, & beneficia præstant, vel certè, quia nihil mali tibi inferunt, vel propter alias ejusmodi rationes; at non propter Deum: si enim illos diligeres in Deo ac propter Deum, amares etiam inimicum tuum, quandoquidem ea Dei sit voluntas, ut æquè illum ac reliquos diligas.

Cùm igitur inimicum tuum odisse pergas, manifestè conficitur, odio te habiturum ceteros quoque omnes homines, si eandem tibi, quàm tuus te inimicus affecit, inferrent injuriam, atque adeò nequaquam ob voluntatem Dei, sed ob alias rationes merè naturales absque ullis meritis te illos amare.

Plus dico, aures rursùs arrige; quandoquidem tam potentibus à me adductis rationibus necdum illustreris; aio te à ratione magis alienum esse quàmvis ferâ, quæ per intervalla illuminatur industriâ magistri, qui cam erudit; & quandoquidem tantis argumentorum momentis necdum commovearis, aio te immobiliorem immani saxo, quod se moveri finit, & sursum tolli vi impetus, qui foris ei imprimitur.

N

Quin

Quin imò, cum tam gravi, atque lucu-
tuoso malo, quod inimico tuo obvènit,
ejusque etiam nùm capiti imminet, nec-
dum tua miugetur rabies, aio ferociorem
te esse tigride, quæ exiguis interdum re-
bus pacatur; & cum tam horribilibus
minis intentatis necdum expavescas, aio
nullum amplius tuo in corpore superesse
sensum.

Denique, quandoquidem præceptum
CHRISTI servatoris nostri nullo apud te
sit in pretio, aio te nequiores esse, *Afa*
sultano, qui, ut supra inemini, ex reve-
rentia erga hoc præceptum, *Diogenem* ca-
tholicum imperatorè acerbissimum suum
hostem liberum abire permittit: aio præ-
terea te hominem perditum, atque jam
nunc, ni resipiscas, æternæ damnationis
in te latam esse sententiam.

Prò sancte Deus quam terribile hîc vi-
bratur fulmen! hæc quis audiens non
horrescat? nequaquam immortalis es:
sol, qui te hodie è strato surgentem vidit,
forsitan antè vesperam tumulo inclusum
atque averni ignibus sepultum, suis radijs
amplius non videbit.

At finge te diu victurum, tuasque te
opes distributurum in pauperes, corpus-
que afflictaturum vigilijs, & abstinentiâ,
nec

nec non asperis cruentaturum flagellis; dic mihi, obsecro, quid hæc omnia tibi proderunt, si gravi in inimicum tuum odio immoriaris? nihil omnino. At tum, eheu! charitate Dei & proximi destitutus, cum quinque fatuis Virginibus invitus, & horrore percussus audies has lugubres voces *Nescio vos, & cum ceteris damnatis, Discedite à me maledicti in ignem æternum.*

Quid ais modò? necdum tibi aperiuntur oculi? necdum mens illustratur? necdum movetur voluntas? ubi est intellectus tuus, ceterique sensus? necdum te victum fateris? necdum inimicum tuum diligis? necdum ei ignoscis? quid asseris? quid respondes? diligo, inquis, illum, omnesque mihi illatas injurias ex animo illi condono. O factum benè! nunc igitur ego te laudibus effero, quòd appetitum vindictæ tam generosè refrænaveris; at non equidem miror; quî enim fieri potest, ut homo rationis compos inimicum suum odisse pergat?

Rursum igitur te laudo, & hanc tibi mentem gratulor, nam sine ea nihil fuit propius, quàm ut perires; gaudio etiam gestio, & aio te nunc esse filium Dei & cohæredem CHRISTI, neque ullum

superesse dubium, quin erga proximum tuum charitas, quam Deus præcepit, in te resideat: aio præterea te electionis tuæ ad sempiternam gloriam manifestum habere signum, atque esse optimè comparatum, ut criminum quoque tuorum integram obtineas condonationem, utque sub mortem spe plenus hæc verba ingemines. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Obsecro te præterea, priusquam finem faciam, per pretiosam sanguinem JESU CHRISTI, quem tam liberaliter pro suorum inimicorum salute profudit, ut hanc veritatem, è qua tam copiosum hausisti fructum, cum omnibus, quos novisti inimicias gerere, communices, ipsæque legendam tradas, ut & ipsi hæc accurate & attentè perpensâ non minorem inde fructum capiant, suosque deinceps inimicos sincerè diligant.

Necdum hîc sisto, amice mi, ad majorem te adhortor perfectionem. Observas modò mandatum CHRISTI, sequere & ejus consilium, *Benefacite, inquit, his, qui oderunt vos, orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.*

Laudabile in primis est, aliquot in dies singulos pro inimicorum nostrorum salute
preces

preces fundere, tamdiù potissimùm, dum ab illis sentimus aversionem; Quamvis enim naturalis sensus, & haud voluntaria à quopiam aversio, utique extrà potestatem nostram posita, nec nobis libera, peccatum nullum sit (nam ut ait S. Anselmus, *Aliud est sentire, aliud consentire*) si tamen illa contrarijs actibus & elicitò quandoque amore non retundatur, periculum non exiguum subest, ne tandem aliquandò voluntatem, ad liberam aversionem, odiumque, atque adò ad peccatum pertrahat.

O! si quis tum eleëmofynam pauperibus erogaret, aut aliud bonum opus offerret pro illorum salute, is haud dubiè se à peccato, immunem servaret, magnamque à Deo pro gratissimo opere ei præstito mercedem adipisceretur.

Quòd si interdùm contingat, ut de nostris inimicis misceantur sermones, sedulò hïc nobis advigilandum erit (inlubrica enim via facilis est lapsus) & non nisi cautè, & moderatè de ijs loqui nos oportebit.

Consultissimum est nulla de ijs verba facere, nec unquam permittere, ut quis perperàm de ijs loquatur; hac enim ratione plerumque nos ipsos seducimus,

nostrosque immoderatos fovemus animi impetus.

Consultissimum, & perfectissimum erit, renitente licet naturali nostrâ propensione, honorificè semper de ijs loqui.

S. VII.

Congeries argumentorum, quibus moveri quis possit, ut qualescunque sibi illatas injurias a quo animo ferat.

FInem facerem amicè mi, nisi te armare statuissem contra qualescunque injurias, quæ, vitæ tuæ decursu, etiamnum tibi inferri poterunt; longè enim facilius sub initium spiritus vindictæ coercetur, quàm postquam illi jam laxatae sunt habenæ.

Quotiescunque igitur tibi aliqua inferretur injuria, auctor tibi sum, ut quidquid evenerit, adscribas Deo; *Prorsus, inquit S. Augustinus (a) ad Deum tuum refer flagellum tuum. Cave dicas. Ille nequam hoc mihi intulit damnum; at potiùs dicto cum Heli: Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.*

Vel dic cum Iobo, postquam omnia ei ablata essent bona, corporis quoque sanitas, item fervis & liberis vita, ipseque jam esset percussus ulcere pessimo à plantâ

(a) In ps. 21.

pedis

pedis usque ad verticem capitis, dic, inquam, *Dominus abstulit*, nequaquam fuere *Sabai & Chaldai*, neque venti, neque ignis, neque dæmon, qui hæc omnia rapuerunt, verum *Manus Domini tetigit me*, nam nec *Sabai & Chaldai*, nec venti, nec ignis nec dæmon, nisi Deo permittente, nocere mihi poterant.

Homines, qui te malè tractant, sunt instar manicæ ferreæ, quâ percuteris, aut instar alligati canis, à quo morderis; nequicquam irasceris manicæ & cani; nam hi nunquam tibi nocuissent, nisi manus hominis pro arbitrato manicâ ferreâ fuisset usa, canemque fune ligatum soluisset.

Prudenter igitur dices cum *Davide*, tibi tibi illata fuerit injuria, *Obmutui, & non aperui os meum*, quoniam tu fecisti: Exosculator, mi Deus, summa cum gratiarum actione hanc, quam mihi ille homo inflixit, plagam, non ab ejus, sed à tua benignissima ac paterna manu profectam, qui ab æterno me ità probare decrevisti.

Tu fecisti. Tu, ô Domine homine illo usus es, tanquam manicâ ferreâ, ad me percutiendum. *Tu fecisti*, tu, inquam, es qui illum tanquam indomitum canem fune ligatum solvisti, proque perverso

fuo libero arbitrio agere permisisti; sanctissimæ tuæ voluntati lubens acquiesco, & millies cum S. Iobo hæc verba ingemino.
Sit nomen Domini benedictum.

Non ignoras per infinitam tuam sapientiam & providentiã, cur hæc mihi adversa evenire permiseris. Sic loquere, sic ratiocinare, & ausim tibi polliceri, te ad omnia, quæ posthac obvenient, æquo animo toleranda promptum fore, atque alacrem.

Rursus ubi quis te affecerit injuriã, cogita æquum esse, magna te ejus tangi commiseratione; longè enim deterius cum illo agitur quàm tecum. Apes, dum aculeum carni tuæ infigunt, exiguum tibi adferunt cruciatum, sibi ipsis verò inferunt mortem.

Non secus agitur cum ijs, qui tibi nocuere; cruciant te quidem, sed se ipsos necant; nocent tibi in corpore, aut in rebus perituris, sibi verò in animã, atque in rebus sempiternis: nam quisquis alteri gravem inurit contumeliam, mortiferam committit noxam, adeoque seipsum privat gratiã sanctificante, plurimisque donis, & cœlestibus auxilijs: qui verò injuriam æquo fert anima, non mediocri gloriæ & coronæ suæ addit incrementum.

Accedit,

Accedit, quòd te non nisi homo; illum autem Deus odio persequatur. Cave illum etiam odio habeas, aut vindictam de eo sumas, si feridè optes, ut te Deus tueatur, neque te unquam deserat, neque vindictam de te sumat; *Ecce ego, inquit, iudicabo causam tuam, & ulciscar ultionem tuam, & rursùm, qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam.*

Vindictam sumere soli Deo competit; *mea est, inquit, ultio,* aut ut vatablus legit, *meum est ulcisci.* Nequaquam igitur ejus officio immiscere te, multò minùs illud tibi arrogare sine gravi culpa potes.

At cur vindictam appetis? perturbatio animi, angor, & tremor, quo inimicus tuus exagitur, pro te diù noctùque vindictam de illo sumunt.

Si tamen inimicitias gerere tibi sit animus, dum ne contrà proximum, sed contrà temet ipsum geras, non laboro. gloriosum & justum hoc erit bellum; nullus enim mortalium tibi unquam graviùs nocuit, quàm tu ipse tibi; nam quoties in peccatum lapsus es, toties nobilissimam tuam læsisti animam, atque aded quoties relaberis, toties eam lædere pergis.

Foris non est investigandus hostis, quando infestissimus & ferocissimus domi latet.

latet. Prave consuetudines indomiti appetitus, tuaque vitia, hostes tui sunt intestini; hos plurimum formidare, in hos graviter animadvertere, deque his tibi licet sumere ultionem, castigando subinde corpus, ac potissimum injurias tibi illatas patienter tolerando; nam quidquid hic pateris, instar nihili est, si ad inferorum tormenta, quae promeritus es, compareretur.

Cave igitur tam imbecillo posthac sis animo, tamque acerbum sensum prodas, dum quis te aliquam afficiet injuriam; cave posthac ob verba aspera aut contumeliosa tam facile perturberis. Nemo enim omnium, cui vivunt, obloquia evadere potest & unicuique, quantumvis probus sit, resque suas recte peragat, censura subeunda est.

Honorem autuma fumum, qui vel minimo vento dispergitur, atque evanescit. Quapropter *Si beatus esse vis*, ait Seneca (a) *Hoc cogita primum contemnere, te ab alijs contemni.* Generosi non tantum animi, sed & magnae sapientiae manifestum indicium est, injurias nobis illatas flocci facere, earumque causam de cordis tranquillitate nihil omnino deperdere.

Cato

(a) *Lib. de moribus.*

Catonem viro præstanti, summâque eruditione prædito alapa erat inflicta; ipse verò, qui illam impegerat, ignarus, quem percussisset, mox, ubi id rescivit, supplex Catonem accessit, paratumque se asseruit, quamcunque pro tam enormi illatâ injuriâ subire pœnam; at ille suaviter reposuit; *Non memini percussum me. Melius putavit, non agnoscere, quam ignoscere,* inquit Seneca admirans hoc prudens Catonis responsum (a) ac propterea continuò subjungit. *Magni animi est injurias despicere; ille magnus & nobilis est, qui more magna fera latratus minorum canum securus exaudit.*

Quisquis irascitur, is apertè declarat se fuisse despectum & qui vindictam exigit, amarâ admodum sibi accidisse injuriam, non obscure demonstrat.

Constantinus Magnus, cui non pauci conabantur persuadere, ut gladio feriret cunctos, qui Cæsaream ejus imaginem lapidibus appetivissent, hoc memorabile dedit responsum, *Ego nullum vulnus sentio* (b)

Ludovicus XI L. Galliarum Rex (c) cum ei allatum esset amplum chartæ folium, cui inscripti erant omnes ejus infestissimi inimici, eo consilio, ut de ijs sumeret ultionem,

N. 6

tionem,

(a) *Lib. de irâ. c. 22* (b) *Scriban. Pol. Christ.**l. 2. c. 2. (c) Causin. cont. S.*

tionem, omnium nomina ductâ cruce delevit, hoc facto innuens, se amore CHRISTI injurias ex animo ipsis condonare.

Laudi & gloriæ nobis vertitur, si quando contumelias & vituperationes contemnimus. Multi multos contempserunt, ac inter ceteros *Herodes* CHRISTUM; verum nequaquam hoc illis profuit, sed graviter nocuit. Longè periculosius est timeri, quàm contemni.

Præstat etiam injurias æquo animo ferre, quàm illas alijs inferre; multòque tutius oppugnamus propria vitia, intestinos nostros hostes, quàm alienos.

Quæcunque tibi fecerint, aut dixerint homines, licet in se & per se mala sint, non tamen ideò te malum reddent, nisi ijs malè utaris. Nihil linguæ inaccessum est; quis omnium, qui vivunt, flagellum ejus evasit? ne ipse quidem CHRISTUS.

Cum quis perperam de te loquitur, doceris, quid cavere te oporteat; & cum quis te nocentem ignominiam afficit, ejus causam execrari; cum repulsam speratæ rei & ferè debitæ pateris, ne idcirco turberis, sed dic tibi, ne Reges quidem omnia, quæ cupiunt, assequuntur, & jam pridem sciebam, multa mihi adversa imminere.

Noli

Noli itaque unquam irasci, quod homines nequam & mali, tibi quidpiam mali inferant; agunt quod suum est: tu, si bonus es, age quod tuum est; stude ex malis bonos reddere.

Id nequaquam efficies injurias vindicando; nam quemadmodum vindicta, quam sumis, te malum facit, ita nec malos faciet bonos; tua longanimitas, & patientia illos potius bonos reddet & benevolos; sin minus, te certè reddet longè meliorem & beatiorē.

Vin' validiora tibi arma exhibeam ad patienter tolerandas qualescunque injurias, quæ tibi forsitan adhuc aliquandò inferentur? cave illas respicias ab hac parte, à quâ animum tuum perturbatio haud dubiè invadet.

Si tuus frater, aut soror injuriâ quapiam enormi te affecerit, noli diù nocturne mente revolvere grave detrimentum honori, famæ, opibusque tuis illatum; sic enim perquam difficile tibi foret animum jam exacerbatum placare; at cogita, quis tibi damnum intulerit, cogita tuum esse fratrem, tuamque sororem; cogita novem te mensibus in eodem delituisse utero, eadem te suxisse ubera; cogita à teneris unâ vos esse educatos: atque ita depre-

deprehendes, nequaquam tibi difficile futurum, illatarum injuriarum memoriam deponere.

Itidem si quis malè de te loquatur, falsosque rumores spargat, teque mirum in modum exagitet, vel auctor sit, cur in foro civili causâ cadas, aut tua fama lædatur, aut cur prædivitis officij, opulenti matrimonij, amplæque dignitatis adipiscendæ spe excidas, attentè considera, à qua parte cuncta hæc inspicias. Dux sunt facies, formosa una, deformis altera.

Si fortè dixeris, graviter is mihi nocuit, nihil ei unquam intuli mali, nullam causam præbui, cur tam inurbanè, atque iniquè me tractaret, ac traduceret, contrà varijs eum beneficijs mihi obtrinxit. ô cave sis, injurias tibi illatas ab hæc parte intuearis; aliâ ex parte hæc omnia inspicienda sunt.

Interroga te, quis est qui me injuria affectit? profecit ille ipse est, qui me quondam sincero prosecutus est amore, mihi que multa bona præstitit; ego verò interdum antehac illi nocui, eumque graviter contristavi: æquum est, nos mutare clypeos, meque sorte adversâ nunc etiam premi.

Et ne quid ultrâ requiratur, interroga
te

te rursus: Cujus ille, qui me offendit, imaginem gerit? sanè videbis illum esse vivam imaginem Dei, qui, quodcumque suæ fit imagini, sibi factum reputat; videbis præterea illum ad eundem tecum conditum esse finem, videlicet, ut cælo potiat, in quo fortè aliquandò te sanctior existet, & longè illustriori decorabitur coronâ.

Cogita etiam dilectionem inimicorum nobilis & generosi animi, deoque acceptissimum, & meritis plenum esse opus, ob summam, quam in eâ invenis, difficultatem, quam ejus amore superas; cogita insuper, eam manifestum prædestinationis, iuxtaque ad gloriam electionis esse signum; atque injuriarum condonationem aptissimam esse preparationem tui, ut & tu peccatorum veniam consequaris, & indies ingenti cum fiducia hæc sacrosancta verba pronunties. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Ab hac parte, hisce oculis injurias, quæ tibi posthac inferentur, intueri te oportet, si moderatè & patienter illas ferre facileque condonare desideres.

Ad extremum quotiescunque aliquid adversi tibi obveniet, si iusta causa suppetat

petat vehementem tuum prodendi sensum, accede, si minus corpore, certe mente JESUM cruci affixum, & expone ei molestias, ac contumelias, quas pateris; depone amicas coram eo querelas, & cogita eum tibi respondere.

Fili mi, quid quereris? Attende & vide, si est dolor, sicut dolor meus? injurias tibi illatas compone meis, & haud dubie comperies, tuas incredibiliter esse leviores.

Si ergo tam gravem me oportuit ferre crucem, ut in propriam meam intrarem gloriam, quâ fronte tu recusabis ferre exiguam, ut meâ in cælis gloriæ aliquando reddaris particeps? quâ fronte detrectabis gustare unicam dumtaxat guttulam amari calicis, quem ego amore tui funditus exhausti.

An ignoras manere te diuturnas in flammis piacularibus pœnas, ob summum in meo cultu torporem? atque ob vitia, in quæ indies prolaberis? nonne consultum tibi videtur in expiationem tuorum criminum, moderato lætoque animo, omnes jam perferre vexationes, quibus inimicus tuus diu noctuque te exagitat? fili mi, velim altè animo tuo insideat, præstare hîc pati, quam postmodum.

Hæc aut his similia coram CHRISTO
cruci

cruci affixo frequenter animo revolve
& ausim tibi spondere, non mediocri in-
tuis te molestijs recreandum solatio, mag-
numque te acquisituum robur, quo in-
jurias tibi illatas ejus exemplo patienter
feras.

Quin exclamabis cum S. Bonaventura.

*Nolo Domine sine vulnere vivere, quia te vi-
deo vulneratum. Et cum S. Bernardo: devo-
tus miles non sentit sua, quando benigni ducis
intuetur vulnera.*

Vel dices cum Sancta illa anima quæ
(uti memoriæ proditum est) (a) CHRIS-
TUM è cruce pendentem sic affabatur:
*Mi JESU, per tuum, qui te clavis cruci
affixit, amorem, condona inimico meo omnes
ejus noxas, & præsertim hanc, quâ me affecit,
injuriam, & fac, obsecro, ne quis unquam meâ
causâ, sive in hoc seculo, sive in futuro, ullâ
plectatur poenâ. Si tu innocens tam multa
tormenta perpeffus sis, nullâ de inimicis tuis
sumpiâ vindictâ; quin imò si pro ijs oraveris,
quid est, cur ego maximorum scelerum rea
non idem præstem?*

Eleonora S. Francisci de Borgia Ducis
Gandiæ uxor (b) interrogata, cur nullâ ha-
bitâ sui status summæque nobilitatis ra-
tione

(a) Pennekyn, p. 3. c. 32. med. 22.

(b) In vita cap. 12.

tionem tam vilem gestaret vestitum, reposuit, maxime igitur me serico & purpura adornatam incidere, cum non ignorem Dominum meum (sic enim nuncupabat maritum suum) aspero carnem suam cilicio domare?

Ita & te respondere par est, si quis ex te quærat, cur contumelias tibi iniustas tam moderatè feras. Dic tum igitur; Maxime vindictam sumam? qui hoc attentare, meumque impatientem animum prodere ausim, cum probè sciam Dominum meum JESUM, contumelias & injurias incredibiliter majores, patienter fuisse perpeffum.

Dixeris, quidquid lubet, summæ consolationi nobis esse debet, confugere ad JESUM, cum quid nobis tolerandum occurrit. *S. Carolus Borromæus* jam agoni proximus, Domini nostri in cruce morientis effigiem ad se deferri jussit, ut suam sic mortem servatoris sui morte mitigaret.

Id & te facere velim, dum te ludubrio omnibus esse conspicies, aut aliâ quâpiam afficeris injuriâ. Accipe in manus, aut certè menti obversetur imago servatoris tui albâ veste induti, & amentis instar elusi, nec non per gravem ignominiam

niam conspuit; aspice consistentem illum, ne verbo quidem reposito, contumelias inter & dolores, ejusque membra omnia acerbissimis flagris horrendum in modum concisa; intuerere illum probrosâ è cruce pendulum duos inter latrones medium; audi clamantem, quando jam præ oculis habebat suos inimicos, aures oppletas ludibrijs, caput acutissimis spinis faucium, os oblato felle amarum, manus pedesque trabalibus clavibus confixos; audi inquam flebili, attamen clarâ voce dicentem. *Pater ignosce illis, & mihi crede, ne levissimam quidem de sumendâ ultione cogitationem admittes.*

Hæc oratio CHRISTI innumerorum hominum exacerbatos pacavit animos, eorumque ultionis appetitum penitus extinxit, illosque permovit, ut maxima in suos inimicos conferrent beneficia.

Hæc oratio permovit. *S. Christophorum*, robusti corporis & generosi animi virum, ut, cum ei jam impacta esset alapa, mansuetè responderit, *repercuisssem, nisi fuisssem Christianus.*

Permovit & Abbatem *Isaacum* multis licet verberibus exceptum, ut percussorem suum à dæmone obsessum tanto malo liberaret.

Hæc

Hæc insuper oratio permovet *S. Sabinum*, ad supplicandum Deo, ut cæco, cujus jussu ambabus manibus erat mutilatus, visum restitueret.

Permovit denique *S. Stephanum*, ut oraret pro ijs, à quibus lapidibus obruebatur, nec non *S. Engelbertum* Coloniz Archiepiscopum, ut orares pro latronibus, à quibus crudeliter trucidabatur.

Hanc, si sapias, eximiam & perfectissimam CHRISTI orationem, *Pater ignosce illis*, frequenter animo pervolve, & auisim tibi polliceri, ne minimam quidem de vindictâ sumendâ cogitationem te admissurum; at contrâ pro certo habe, multa in inimicos te collaturum beneficia, eosque sincero posthâc amore prosecuturum.

EPILOGVS.

Benevole Lector, concludo has *Veritates Christianas*, quæ modum exhibent bene vivendi & bene moriendi, piâ precatione directâ ad spiritum Sanctum omnis veritatis & Sanctitatis fontem.

Veni Sancte Spiritus, effice, quaeso, ut hæc veritates altè in animum meum descendant, eumque tam vehementer inflamment, ut nullam nisi de colenda virtute cogitationem admittam, ut sic moriens gaudio exultem, quòd te solum in terris antè omnia dilexerim.

Veritates
Christianas

**
**
**
I
1. C
2. C
3. C
4. C
5. C
6. C
7. C
8. C
9. C
10
11.
12
13.
14